

Sygn. akt V CZ 70/18

POSTANOWIENIE

Dnia 12 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Roman Trzaskowski

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa C. Sp. z o.o. we W.

przeciwko [...] Ubezpieczeń S. A. w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 12 października 2018 r.,

zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego w L.

z dnia 20 kwietnia 2018 r., sygn. akt VI Ga [...],

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 sierpnia 2017 r. Sąd Rejonowy w L. w sprawie z powództwa C. spółki z o.o. we W. przeciwko [...] Ubezpieczeń S.A. w W. umorzył postępowanie co do kwoty 5.073,75 zł (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II) oraz orzekł o kosztach postępowania (pkt III-IV).

Rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego zostało wydane w oparciu o ustalenie, że w dniu 14 stycznia 2015 r. uszkodzony został samochód marki R., stanowiący własność R. T.. W związku z uszkodzeniem pojazdu poszkodowany w okresie od 29 stycznia do 9 marca 2015 r. korzystał z pojazdu zastępczego marki S., udostępnionego mu na mocy umowy najmu przez S. sp. z o.o. we W. (dalej – S.). Za wynajęcie pojazdu poszkodowanemu została wystawiona faktura VAT na kwotę 9840 zł brutto, na którą składała się stawka dzienna najmu w kwocie 200 zł netto. W czasie zawierania umowy najmu poszkodowany został poinformowany, że kosztami najmu zostanie obciążony ubezpieczyciel sprawcy szkody. Jednocześnie z zawarciem umowy najmu poszkodowany upoważnił wynajmującego (S.) do odebrania od strony pozwanej przysługującego mu odszkodowania z tytułu najmu pojazdu zastępczego.

W dniu 9 marca 2015 r. poszkodowany podpisał umowę przelewu wierzytelności, jakie przysługiwały mu od strony pozwanej w związku ze szkodą komunikacyjną z dnia 14 stycznia 2015 r. z S., reprezentowaną - według zapisu w części wstępnej - przez S. B. - prezesa zarządu, upoważnionego do reprezentacji i samodzielnego składania oświadczeń woli w sprawach majątkowych (do kwoty 400 000 zł) i niemajątkowych. W rzeczywistości umowę tę podpisał jednak w imieniu S. – Ł. R.. Tego samego dnia poszkodowany zawiadomił stronę pozwaną o dokonany przelew.

W dniu 11 maja 2016 r. S. reprezentowana przez S. B., zawarła z powódką – C. sp. z o.o. we W. reprezentowaną przez Ł. R. (będącego prezesem jej zarządu, uprawnionym do samodzielnej reprezentacji spółki), umowę przelewu wierzytelności. Przedmiotem przelewu były wszelkie wierzytelności jakie przysługiwały S. od pozwanego w związku ze szkodą komunikacyjną z dnia 14

stycznia 2015 r. Tym razem umowę przeniesienia wierzytelności podpisał za S. – S. B.

Pismem nadanym dnia 1 czerwca 2016 r. powódka wezwała pozwanego do zapłaty odszkodowania obejmującego koszty najmu pojazdu zastępczego w kwocie 9840 zł, jednocześnie zawiadamiając o cesji wierzytelności.

Pozwany wpłacił odszkodowanie z tytułu najmu pojazdu zastępczego w kwocie 5073,75 zł przy zastosowaniu stawki 165 zł netto, przyjmując 25 dni najmu pojazdu zastępczego, wobec czego w tej części powódka cofnęła pozew ze zrzeczeniem się roszczenia.

Ustalone okoliczności skłoniły Sąd Rejonowy do oddalenia powództwa z powodu niewykazania legitymacji powódki do wystąpienia z roszczeniem. Sąd zwrócił uwagę, że z dokumentów dostarczonych przez powódkę nie wynika, aby Ł. R., podpisujący umowę cesji wierzytelności z dnia 9 marca 2015 r. za S. był upoważniony do reprezentacji tej spółki. Zgodnie z pełnym odpisem z KRS prezesem zarządu spółki, uprawnionym do jej samodzielnego reprezentowania i składania oświadczeń majątkowych w zakresie kwotowym objętym umową był S. B.. Ł. R. był zaś prezesem zarządu powódki C. Sp. z o. o. z siedzibą we W. i był uprawniony do składania oświadczeń woli w imieniu tej spółki. Sąd Rejonowy stwierdził, że skutkiem niewłaściwej reprezentacji S. nie nabyła wierzytelności od poszkodowanego R. T. i nie mogła skutecznie jej zbyć na rzecz powódki.

Na skutek apelacji powódki Sąd Okręgowy w L. uchylił zaskarżony wyrok w punkcie II, III i IV i przekazał sprawę w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w L. do ponownego rozpatrzenia. Jako podstawę uchylenia wyroku wskazał nierozpoznanie istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.). Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że kwestię nieuprawnionego działania Ł. R. w imieniu S. Sąd Rejonowy zbadał dopiero w uzasadnieniu wyroku. Wcześniej, w toku postępowania pozwany nie kwestionował legitymacji czynnej powódki i uczynił to dopiero w mowie końcowej.

Sąd Okręgowy na podstawie art. 381 k.p.c. dopuścił zgłoszony w apelacji dowód z pełnomocnictwa S. dla Ł. R. do reprezentowania jej przy zawarciu umowy cesji wierzytelności z R. T.. Na jego podstawie uznał, że powódka wykazała skuteczne nabycie przez S. wierzytelności od poszkodowanego R. T. i mogła ją

zbyć na rzecz powódki, wobec czego Sąd Rejonowy, nieprawidłowo odmawiając powódce legitymacji czynnej nie odniósł się do tego, co było przedmiotem sprawy i w konsekwencji nie rozpoznał istoty sporu.

Od wyroku Sądu Okręgowego zażalenie wniósł pozwany, zaskarżając go w całości. Zarzucił naruszenie:

- art. 381 k.p.c. w zw. z art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego zastosowanie i dopuszczenie w postępowaniu apelacyjnym dowodu z upoważnienia Ł. R. do reprezentowania S. przy zawarciu umowy cesji wierzytelności z R. T., mimo że powód już na etapie wnoszenia pozwu powinien był wykazać swoją legitymację czynną do udziału w procesie;

- art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego zastosowanie i uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji w zaskarżonym zakresie oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w L. w sytuacji, w której nie doszło do nierozpoznania przez Sąd I instancji istoty sprawy, a w związku z dopuszczeniem przez Sąd Okręgowy w L. upoważnienia Ł. R. do reprezentowania S. nie wystąpiła przesłanka konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 394¹ § 1¹ k.p.c. przewiduje możliwość poddania kontroli instancyjnej Sądu Najwyższego prawidłowości uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zadaniem Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym jest zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego i czy jego merytoryczne stanowisko uprawniało do podjęcia takiej decyzji procesowej. Przedmiot badania dokonywanego na skutek zażalenia ogranicza zakres dopuszczalnych zarzutów i powoduje, że zażalenie powinno skupiać się na kwestionowaniu stanowiska, że wystąpiły przesłanki stosowania art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. Prawidłowość merytorycznego poglądu prawnego sądu drugiej instancji, odnoszącego się do materii będącej przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie pozostaje zasadniczo poza zakresem kontroli zażaleniowej, z wyjątkiem oceny, czy miała miejsce nieważność postępowania.

Poza tym wypadkiem badanie przez Sąd Najwyższy prawidłowości uchylenia wyroku na skutek zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. powinno mieć charakter formalny, skupiający się na przesłankach ustanowionych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c., bez wkraczania w merytoryczne kompetencje sądu, który wydał orzeczenie kasatoryjne w postępowaniu apelacyjnym. Oznacza to, że Sąd Najwyższy sprawdza jedynie, czy - w świetle zapatrywań prawnych przytoczonych jako podstawa rozstrzygnięcia - uzasadnione jest stanowisko o wystąpieniu przesłanek do wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia uchylającego wyrok i nakazującego ponowne rozpoznanie sprawy (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013/3/41, z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014/A/4, z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, nie publ., z dnia 19 grudnia 2013 r., II CZ 86/13, nie publ., z dnia 9 stycznia 2014 r., V CZ 77/13, nie publ., z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 118/13, nie publ.).

Sąd Okręgowy uchylił wyrok Sądu Rejonowego uznając, że Sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.).

W wyniku utrwalonej wykładni nierozpoznanie istoty sprawy rozumiane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, do czego doszło z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936/315; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635; a także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, LEX nr 50750, z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260; z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, Lex nr 1231340; z dnia 26 listopada 2012 r., I CZ 147/12, Lex nr 1284698 oraz z dnia 16 listopada 2012 r., III CZ 83/12 - publ. <http://www.sn.pl>).

Jak wynika z uzasadnienia Sądu pierwszej instancji, sąd ten zaniechał zbadania materialnej podstawy powództwa, ponieważ przyjął, że w sprawie

zachodziła negatywna przesłanka jurysdykcyjna w postaci braku legitymacji procesowej strony powodowej. Sąd drugiej instancji zweryfikował to założenie po przeprowadzeniu uzupełniającego postępowania dowodowego. Pogląd, w myśl którego sąd drugiej instancji nie powinien pomijać nowych faktów i dowodów zgłoszonych w apelacji, jeżeli o potrzebie ich powołania strona dowiedziała się z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, jest powszechnie przyjmowany w orzecznictwie. Jednak zagadnienie prawidłowości zastosowania art. 381 k.p.c. nie wchodzi w zakres kontroli przewidzianej w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., gdyż dotyczy procesowej poprawności postępowania apelacyjnego, nie zaś prawidłowości zastosowanej przesłanki uchylenia wyroku.

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, do nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji dochodzi między innymi w razie oddalenia powództwa z powodu braku legitymacji procesowej po którejś ze stron, jeżeli - zdaniem sądu drugiej instancji - nie było do tego podstaw (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2017 r., II CZ 149/16, nie publ.; z dnia 27 czerwca 2017 r., II CZ 24/17, nie publ.; z dnia 28 marca 2018 r., IV CZ 11/18, nie publ.). Nie ulega wątpliwości, że oddalając powództwo z powodu zakwestionowania legitymacji czynnej powódki, Sąd pierwszej instancji nie odniósł się do merytorycznej podstawy zgłoszonego roszczenia, a zatem nie rozpoznał istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. Okoliczność ta przesądza o prawidłowości wyroku Sądu Okręgowego.

Merytoryczna zasadność stanowisk Sądów obu instancji w kwestii legitymacji czynnej strony powodowej nie podlega ocenie Sądu Najwyższego w ramach postępowania toczącego się na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie i orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ oraz art. 398²¹, art. 391 § 1 i art. 108 § 2 k.p.c.